

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 8 mars 1944 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1—3 §§ lagen den 26 maj 1933 (nr 231) om utrotande av berberis å viss mark.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 4 februari 1944 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 86, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 1—3 §§ lagen den 26 maj 1933 (nr 231) om utrotande av berberis å viss mark.

Förslaget är av följande lydelse:

»F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 1—3 §§ lagen den 26 maj 1933 (nr 231) om utrotande av berberis å viss mark.

Härigenom förordnas, att 1—3 §§ lagen den 26 maj 1933 om utrotande av berberis å viss mark skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan sägs.

1 §.

Där förhållandena inom hushållningssällskaps område sådant påkalla, äger Kungl. Maj:t på framställning av hushållningssällskapet förordna, att vanlig berberis (*Berberis vulgaris*), däri inbegripet dess varieteter, samt andra arter av för svartrost (*Puccinia graminis*) mottaglig berberis skola inom hushållningssällskapets område utrotas.

Skyldighet att — — — skälig ersättning.

Förordnande, varom — — — högre undervisningsanstalter.

2 §.

Utrotandet skall verkställas inom tid, som angives i förordnandet. Tiden må sättas olika för skilda delar av det område förordnandet avser. Förekommer efter utgången av den i förordnandet angivna tiden inom området

sådan art av berberis, varå denna lag äger tillämpning, skola, där ej Kungl. Maj:t efter framställning av hushållningssällskapet annorledes förordnat, åtgärder omedelbart vidtagas för utrotandet. Erinran härom skall intagas i förordnandet.

3 §.

Uraktlåter jordägare eller nyttjanderättshavare, som avses i 1 §, att verkställa föreskriven utrotning av berberis, straffes med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor; och må den försumlige åliggande åtgärder, sedan han blivit underrättad, verkställas genom vederbörande åklagarmyndighets försorg. Kostnaden härför må av åklagarmyndigheten omedelbart uttagas hos den försumlige.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Beträffande område, för vilket Kungl. Maj:t före nämnda dag meddelat förordnande om utrotande av berberis, skola de nya bestämmelserna dock tillämpas allenast därest Kungl. Maj:t på särskild framställning av vederbörande hushållningssällskap därom beslutar.»

Styrelsen för statens växtskyddsanstalt ävensom hushållningssällskapen i Uppsala, Södermanlands och Östergötlands län samt Kalmar läns södra område ha i särskilda skrivelser hemställt om ändring i lagen den 26 maj 1933 (nr 231) om utrotande av berberis å viss mark. I framställningarna har framhållits, att enligt ett av Göta hovrätt den 8 november 1943 meddelat utslag skyldighet att utrota berberis icke föreläge efter den tidpunkt, då utrotningen enligt Kungl. Maj:ts med stöd av nämnda lag meddelade förordnande skulle vara verkställd. I anledning härav har hemställts om sådan ändring av lagen, att dylik skyldighet jämväl skulle föreligga efter nämnda tidpunkt. I vissa av framställningarna har därjämte ifrågasatts, om icke lagen, vars tillämpning för närvarande är beroende av hemställan från hushållningssällskap och landsting, borde äga tillämpning oberoende av dylik begäran.

Infordrade yttranden ha avgivits, över framställningarna från hushållningssällskapen i Östergötlands län och Kalmar läns södra område av styrelsen för statens växtskyddsanstalt och lantbruksstyrelsen samt över växtskyddsanstaltens framställning av lantbruksstyrelsen.

Beträffande de i ämnet gällande bestämmelserna torde få lämnas följande redogörelse.

Lagen om utrotande av berberis å viss mark, som trädde i kraft den 1 juli 1933 och ersatte en lag i ämnet av den 20 juni 1918, innehåller i huvudsak följande bestämmelser.

Kungl. Maj:t skall, där förhållandena inom något hushållningssällskaps område sådant påkalla, äga att på framställning av hushållningssällskapet och vederbörande landsting förordna, att vanligt berberis (Berberis vulgaris),

däri inbegripet dess varieteter, samt andra arter av för svartrost (*Puccinia graminis*) mottaglig berberis skola inom hushållningssällskapets område utrotas. Skyldighet att ombesörja utrotningen åligger jordägaren. Den sålunda för ägaren stadgade skyldigheten skall, där jorden innehaves med annan nyttjanderätt än i 1 kap. 7 § lagen om nyttjanderätt till fast egendom avses. i stället gälla för innehavaren. Med avseende å område, som upplåtits med rätt till bete, skall innehavaren av betesrätten dock allenast vara skyldig att till utrotningsarbetets utförande ställa arbetsfolk och dragare jämte redskap för hantlangning och vattenkörning till förfogande mot skälig ersättning. Förordnande, varom förut nämnts, omfattar ej berberis i botaniska trädgårdar, som äro förbundna med högre undervisningsanstalter. (1 §.)

I förordnande om utrotande av berberis skall tillika utsättas viss tid, inom vilken utrotandet skall vara verkställt. Tiden må sättas olika för olika delar av det område, förordnandet avser. (2 §.)

Därest jordägare eller nyttjanderättshavare uraktlåter att inom utsatt tid verkställa föreskriven utrotning av å marken växande berberis, som är mottaglig för svartrost, skall han straffas med böter från och med 10 till och med 200 kronor. Sedan den försumlige blivit underrättad, må honom åliggande åtgärder verkställas genom vederbörande åklagarmyndighets försorg. Kostnaden härför må av åklagarmyndigheten omedelbart uttagas hos den försumlige. (3 §.)

På Kungl. Maj:t skall ankomma att meddela förbud mot försäljning och plantering av berberis. (7 §.)

I kungörelsen den 26 april 1935 (nr 127) angående statsbidrag till utrotande av berberis å viss mark — vilken kungörelse ändrats genom kungörelsen nr 566/1937 — ha meddelats de villkor, som skola gälla för att hushållningssällskap må erhålla bidrag för undersökning genom sällskapets försorg av förekomsten av berberis inom sällskapets område, för ledande och övervakande av arbetet med utrotandet av berberis ävensom för anskaffande av för utrotandet erforderliga kemikalier och sprutor. Statsbidrag skall endast utgå i de trakter av landet, för vilka Kungl. Maj:t meddelat förordnande om utrotande av berberis. Såsom särskilt villkor för statsbidrags erhållande skall gälla, att genom hushållningssällskap, landsting eller eljest tillskjutes minst ett mot statsbidraget svarande belopp.

Beträffande utrotande av berberis inom nationalparker och såsom naturminnesmärken fridlysta områden ha meddelats särskilda bestämmelser genom förordningen den 19 maj 1939 (nr 188), vilken trädde i kraft den 1 juli 1939. I denna förordning är föreskrivet, att utan hinder av vad som finnes stadgat angående nationalparker eller av bestämmelse, som må ha meddelats vid områdes fridlysande såsom naturminnesmärke, lagen den 26 maj 1933 om utrotande av berberis å viss mark skall äga tillämpning å sådana skyddade områden. Utrotning, som ankommer på annan än vetenskapsakademien, må dock icke inom dylika områden verkställas, utan att anmälan om sättet för arbetets utförande skett hos akademien samt vid utrotningen

iakttages vad akademien därutinnan föreskrivit. Bryter någon mot vad sålunda är stadgat, skall han straffas med böter från och med 10 till och med 200 kronor.

Med stöd av förenämnda lagar den 20 juni 1918 och den 26 maj 1933 har Kungl. Maj:t på framställning av vederbörande hushållningssällskap och landsting genom särskilda beslut förordnat om utrotande av berberis inom samtliga hushållningssällskaps områden dels i Svealand och Götaland med undantag av Kronobergs läns, Gotlands läns, Hallands läns, Älvsborgs läns södra, Värmlands läns och Kopparbergs läns hushållningssällskaps områden dels ock i Norrland inom landskapet Gästrikland. Inom samtliga delar av riket, beträffande vilka nu nämnt förordnande meddelats, har berberis förekommit i sådan utsträckning att ett planmässigt utrotande därav ansetts nödvändigt.

Efter redogörelse för innehållet i framställningarna i ärendet samt de däröver avgivna yttrandena har *chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp*, anfört följande:

»Såsom framgår av vad förut anförts har Kungl. Maj:t med stöd av förenämnda lagar om utrotande av berberis meddelat förordnande om utrotande av denna växt inom ett flertal hushållningssällskaps områden. I anledning härav igångsattes ett systematiskt och omfattande utrotningsarbete, vilket avslutades i början eller mitten av 1930-talet. Därefter ansågs berberis praktiskt taget vara utrotad inom de delar av landet, där risk föreläge för spridning av svartrosten till veteodlingarna. Under de år, som förflutit sedan utrotningsarbetet avslutades, har emellertid berberis i icke ringa omfattning på nytt vuxit upp.

Gällande bestämmelser synas icke möjliggöra att fälla till ansvar den som efter den tidpunkt, då utrotande enligt givet förordnande senast skall ha verkställts, underlåter att utrota uppvuxen berberis. Efter det tiden för sådant förordnande utgått föreligger alltså för vederbörande markägare eller nyttjanderättshavare icke någon skyldighet att vid äventyr av straff vidmakthålla resultatet av de tidigare vidtagna utrotningsåtgärderna. Som i de olika framställningarna uttalats, är en sådan begränsning av lagen olämplig och torde komma att leda till att efter någon tids förlopp nya omfattande utrotningsåtgärder måste vidtagas. En ändring i förevarande lagstiftning synes alltså påkallad.

I överensstämmelse med vad i ärendet föreslagits torde lagen böra kompletteras med uttrycklig föreskrift om skyldighet för jordägare eller nyttjanderättshavare att, sedan förordnande meddelats om utrotande av berberis, hålla sina marker fria från denna växt. Underlåter jordägaren eller nyttjanderättshavaren sin skyldighet härutinnan, bör han underkastas straffansvar, och utrotandet bör i sådant fall kunna vidtagas genom åklagarmyndighetens försorg på den försumliges bekostnad.

Beträffande det framförda förslaget att ifrågavarande lag skall äga tillämp-

ning för hela landet, oberoende av framställning från lokala organ, ha delade meningar kommit till uttryck i ärendet. Enligt min mening synes en dylik ändring av lagen icke vara av förhållandena påkallad. Lagen torde alltså tills vidare böra bibehållas såsom fakultativ. Emellertid torde, såsom i vissa av de gjorda framställningarna ifrågasatts, det böra vara tillräckligt att framställning göres av vederbörande hushållningssällskap. Därest hushållningssällskapet sedermera finner lagens tillämpning icke vidare erforderlig, bör Kungl. Maj:t efter vederbörlig framställning kunna meddela föreskrift om att lagen icke vidare skall tillämpas inom området.

De nya bestämmelserna torde icke böra tillämpas beträffande område, för vilket Kungl. Maj:t före lagändringens ikraftträdande meddelat förordnande om utrotande av berberis, med mindre Kungl. Maj:t på särskild framställning därom beslutat.

De av mig nu förordade bestämmelserna synas lämpligen böra träda i kraft omedelbart efter lagens utfärdande.»

Utskottet.

Såsom framhålles i propositionen synas de i ämnet gällande bestämmelserna icke göra det möjligt att fälla till ansvar den, som — efter den tidpunkt då utrotandet av berberis enligt givet förordnande senast skall ha verkställts — underlåter att utrota uppvuxna dylika buskar. Med hänsyn till berberisbuskens egenskap att kunna sätta nya skott avsevärd tid efter det utrotningsåtgärder verkställts synes därför lämpligt att på sätt i propositionen föreslås komplettera gällande lagstiftning med en uttrycklig föreskrift därom att jordägare eller brukare skall vara skyldig att, när förordnande om utrotande av berberis en gång meddelats, vid påföljd av straff allt framgent hålla sina marker fria därifrån.

I likhet med departementschefen anser utskottet vidare tillräckligt, därest för lagens försättande i kraft fordras framställning av hushållningssällskap och icke som nu jämväl av vederbörande landsting.

De föreslagna övergångsbestämmelserna slutligen som innebära att för område, beträffande vilket Kungl. Maj:t tidigare med stöd av gällande lagstiftning meddelat förordnande om utrotande av berberis, de nya lagstadgandena icke skola tillämpas, förrän Kungl. Maj:t efter vederbörlig framställning beslutat därom, finner utskottet välbetänkta.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må antaga Kungl. Maj:ts förevarande förslag till lag angående ändrad lydelse av 1—3 §§ lagen den 26 maj 1933 (nr 231) om utrotande av berberis å viss mark.

Stockholm den 7 mars 1944.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se utlåtande nr 13.